

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра організації підприємництва та біржової діяльності

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

Факультет економічний

“12” червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ”**

Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	051 Економіка
Освітня програма	Економіка підприємства
Факультет	економічний
Розробники	доцент кафедри організації підприємництва та біржової діяльності, к.е.н., доцент Фурса А.В.,

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни

Вивчення дисципліни «Біржова діяльність» спрямоване на формування у майбутніх фахівців ґрунтовних теоретичних знань і практичних навичок з питань біржової діяльності. Особлива увага приділяється вивченню механізму організації і технології здійснення біржової діяльності товарних бірж в нашій країні та в країнах з ринковою економікою.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки	
Спеціальність	051 Економіка	
Освітня програма	Економіка підприємства	
Освітній ступінь	Бакалавр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	180	
Кількість кредитів ECTS	6	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	4 (4-й)	—
Семестр	7-й	—
Лекційні заняття	30 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	8 год.
Лабораторні заняття	—	—
Самостійна робота	120 год.	164 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	—

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета – формування у майбутнього фахівця теоретичних основ та практичних навичок з біржової діяльності та ефективного використання біржових операцій в своїй майбутній діяльності.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в однієї або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижн і	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
Модуль 1. Сутність біржової діяльності, її становлення і розвиток														
Тема 1. Організаційно-економічні основи біржової діяльності.	1	4	2	2	–	–	56	2	1	1				80
Тема 2. Виникнення та розвиток біржової діяльності в Україні. Законодавчо-правове регулювання біржової діяльності	2-3	8	4	4	–	–		2	1	1				
Тема 3. Організація біржового торгу. Біржові угоди	4-5	8	4	4	–	–		2	1	1				
Тема 4. Біржі, як елемент інфраструктури ринку. Біржовий товар	6-7	8	4	4	–	–		2	1	1				
Разом за модулем 1		84	14	14	–	–	56	88	4	4				80
Модуль 2. Організація біржі та її управління														
Тема 5. Біржове посередництво. Управління фінансами у брокерській діяльності	8-9	8	4	4	–	–	64	2	1	1	–	–		84
Тема 6. Хеджування угод на біржовому ринку. Біржові індекси та їх аналіз	10-11	8	4	4	–	–		2	1	1	–	–		
Тема 7. Ф’ючерсний ринок та його особливості. Торгівля опціонами на біржі.	12-13	8	4	4	–	–		2	1	1	–	–		
Тема 8. Кліринг і розрахунки за біржовими угодами. Біржове котирування	14-15	8	4	4	–	–		2	1	1	–	–		
Разом за модулем 2		96	16	16	–	–	64	92	4	4		–		84
Усього годин		180	30	30	–	–	120	180	8	8		–		164

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Організаційно- економічні основи біржової діяльності.	2
2	Виникнення та розвиток біржової діяльності в Україні. Законодавчо-правове регулювання біржової діяльності	4
3	Організація біржового торгу. Біржові угоди	4
4	Біржі, як елемент інфраструктури ринку. Біржовий товар	4
5	Біржове посередництво. Управління фінансами у брокерській діяльності	4
6	Хеджування угод на біржовому ринку. Біржові індекси та їх аналіз	4
7	Ф'ючерсний ринок та його особливості. Торгівля опціонами на біржі.	4
8	Кліринг і розрахунки за біржовими угодами. Біржове котирування	4

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Організаційно-економічні основи біржової діяльності	2
2	Регулювання біржової діяльності в Україні	4
3	Організаційні засади діяльності біржі	4
4	Технології біржової торгівлі. Біржові активи. Біржове ціноутворення	4
5	Ф'ючерсний ринок та його особливості. Торгівля опціонами на біржі.	4
6	Хеджування угод на біржовому ринку. Біржові індекси та їх аналіз	4
7	Біржове посередництво. Управління фінансами у брокерській діяльності	4
8	Кліринг і розрахунки за біржовими угодами. Біржове котирування	4

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Організаційно-економічні основи біржової діяльності	14
2	Виникнення та розвиток біржової діяльності в Україні. Законодавчо-правове регулювання біржової діяльності.	14
3	Біржі, як елемент інфраструктури ринку. Біржові товари	14
4	Організація біржового торгу. Біржові угоди	14
5	Ф'ючерсний ринок та його особливості. Торгівля опціонами на біржі.	16
6	Хеджування угод на біржовому ринку. Біржові індекси та їх аналіз	16
7	Біржове посередництво. Управління фінансами у брокерській діяльності	16
8	Кліринг і розрахунки за біржовими угодами. Біржове котирування	16

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних робіт,
- пірінгове оцінювання, самооцінювання.
- екзамен.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод гейміфікованого навчання.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
1	2	3
Модуль 1. Сутність біржової діяльності, її становлення і розвиток		
Практична робота 1. Організаційно-економічні основи біржової діяльності	ПРН 17. В тому числі Ознайомитися з функціями оптової торгівлі, її видами. Знати особливості біржової торгівлі, історію розвитку та законодавчо-правове регулювання біржової діяльності в Україні, особливості біржової торгівлі на вітчизняних та ф'ючерсних біржах, технології біржової торгівлі та біржове ціноутворення. Аналізувати сучасний стан зовнішнього та внутрішнього біржового ринку. Розуміти організацію діяльності фондової біржі та процесу торгівлі цінними паперами, біржовий процес та його етапи, біржовий реєстр та процедуру лістингу. Розрізняти види біржових контрактів на спотовому ринку та строкові біржові контракти.	12
Практична робота 2. Регулювання біржової діяльності в Україні		12
Практична робота 3. Організаційні засади діяльності біржі		10
Практична робота 4. Технології біржової торгівлі. Біржові активи. Біржове ціноутворення		12
Самостійна робота 1-4.		24
Модульна контрольна робота 1.		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Організація біржі та її управління		
Практична робота 5. Ф'ючерсний ринок та його особливості. Торгівля опціонами на біржі.	ПРН 17. В тому числі Знати технологію ф'ючерсної торгівлі, процес хеджування угод на біржовому ринку, основні переваги та недоліки хеджування, форми розрахунків за біржовими угодами, основні види ризиків під час використання розрахунково-клірингових систем, види біржових цін, сутність та правила біржового котирування. Аналізувати	12
Практична робота 6. Хеджування угод на біржовому ринку. Біржові індекси та їх аналіз		12

Практична робота 7. Біржове посередництво. Управління фінансами у брокерській діяльності	біржові індекси, систему показників посередницької діяльності управління фінансами у брокерській діяльності. Розуміти організацію розрахункових операцій на біржі, головні напрями розвитку систем клірингу і розрахунків, принципи формування цін на біржі.	12
Практична робота 8. Кліринг і розрахунки за біржовими угодами. Біржове котирування		10
Самостійна робота 5-8.		24
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамен)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

- Електронний навчальний курс навчальної дисципліни «Біржова діяльність» (на навчальному порталі НУБіП України eLearn – <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3068>)
- Конспекти лекцій та їх презентація (в електронному вигляді).

10. Рекомендовані джерела інформації

- Березовська Л. О., Кириченко А. В. Державне регулювання біржового ринку капіталу в Україні. «Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2021. № 21 (49). С. 4–9.
- Бурденко І. М. Роль центрального контрагента в забезпеченні безпеки діяльності ринку похідних фінансових інструментів. Соціально-економічний розвиток України в умовах світової фінансової нестабільності : зб. матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конф. Вінниця: ВНІЕ ТНЕУ, 2014. С. 30–32.

3. Діброва А. Д., Рябченко О. О. Соціальні мережі – індикатор нелінійного аналізу для дослідження біржових ринків. Моніторинг біржового ринку. 2014. № 2 (21). С. 15–17.
4. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» № 738-IX від 19.06.2020 із змінами № 1587-IX від 30.06.2021 № 2180-IX від 01.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
5. Ільчук М. М., Яворська В. О., Радько В. І. Організаційні засади здійснення біржових операцій на біржовому ринку. Інфраструктура ринку. 2021. № 52. URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2021/52_2021/6.pdf/
6. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність : підручник. Сотник І. М. та ін. Суми : Університетська книга. 2019. 572 с.
7. Резнік Н. П., Ільчук М. М. Біржова діяльність і підприємництво : навч. посіб. Київ : Білоцерківдрук, 2018. 318 с.
8. Солодкий М. О., Ільчук М. М., Яворська В. О. Аналіз і прогнозування біржового ринку : навч. посіб. Київ: ФОП Ямчинський О.В., 2020. 642 с.
9. Солодкий М. О., Резнік Н. П., Яворська В. О. Основи біржової діяльності : навч. посіб. Київ : ЦП Компринт, 2017. 314 с.
10. Солодкий М. О., Яворська В. О. Біржовий ринок в умовах глобалізації: стан та перспективи розвитку. Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 31. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/archive>
11. Солодкий М. О., Яворська В. О. Економічна сутність аналізу біржового ринку. *Інфраструктура ринку*. 2020. Випуск № 48. URL: <http://www.market-infr.od.ua/48-2020>.
12. Солодкий М. О., Яворська В. О. Рубан Ю. В. Сільськогосподарське хеджування: навч. посіб. ФОП Ямчинський О.В., 2021. 650 с.
13. Сохацька О. М., Панасюк В. М., Роговська-Іщук І. В., Вінницький С. І. Фундаментальний та технічний аналізи міжнародних ринків. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 309 с.
14. Яворська В.О. Аналіз торгівлі деривативними контрактами на міжнародних біржах. Інфраструктура ринку. 2022. № 68. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/68-2022>.
15. Яворська В.О. Аналіз ринків капіталу та організованих товарних ринків. Інфраструктура ринку. 2022. № 69. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/69-2022>.
16. Яворська В. О. Функціональне призначення біржової діяльності у ринковій економіці. *Ефективні рішення в економіці, фінансах та управлінні* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 5 лютого 2021 р). Одеса: Східноєвропейський центр наукових досліджень, 2021. С. 65–67.
17. Офіційний веб-сайт Аграрної біржі. URL: <https://agrex.gov.ua/>
18. Офіційний веб-сайт Асоціації «Біржові та електронні майданчики». URL: <https://aeaep.com.ua/>
19. Офіційний веб-сайт Асоціації «Українські фондові торговці». URL: <http://www.aust.com.ua/Default.aspx>
20. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: www.rada.gov.ua.

21. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
22. Офіційний веб-сайт Комісії з товарної ф'ючерсної торгівлі США. URL: www.cftc.gov
23. Офіційний веб-сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua>
24. Офіційний веб-сайт Національного депозитарію України. URL: <https://www.csd.ua/>
25. Офіційний веб-сайт Розрахункового центру з обслуговування договорів на фінансових ринках. URL: <https://settlement.com.ua/>
26. Офіційний веб-сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу. URL: <https://www.uaib.com.ua/>
27. Офіційний веб-сайт Української біржі. URL: <http://www.ux.ua>
28. Офіційний веб-сайт Української енергетичної біржі. URL: <https://www.ueex.com.ua>
29. Офіційний веб-сайт Української міжбанківської валютної біржі. URL: <https://www.uicigroup.com/>
30. Офіційний веб-сайт Української універсальної біржі. URL: <https://sale.uub.com.ua>
31. Офіційний веб-сайт Фондової біржі «Перспектива». URL: <https://fbp.com.ua/>
32. Офіційний веб-сайт Фондової біржі ПФТС. URL: <https://pfts.ua/>
33. Офіційний веб-сайт Чиказької товарної біржі. URL: www.cme.com